

OCCUPATIONAL QUALIFICATION STANDARD

Special Education Teacher, EstQF Level 8

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Occupational title	Level of Estonian Qualifications Framework (EstQF)
Special Education Teacher, EstQF Level 8	8

Part A DESCRIPTION OF WORK

A.1 Description of work Eripedagoog on erivajadustega õppijatega tegelev tippspetsialist, kelle tegevuse eesmärk on toetada ja suunata eakaaslastest eristuva õppija arengut, arvestades õppekava(de) nõudeid ja võimalusi. Eripedagoog töötab haridusasutuses tugispetsialistina, erivajadustega õppijate klassi/rühma õpetajana ja/või haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerijana. Lisaks leiavad eripedagoogid rakendust tervishoiu- ja sotsiaalasutustes, sh rehabilitatsioonimeeskonnas. Ta teeb koostööd lapsevanemate, õpetajate, teiste erialaspetsialistide ja kolleegidega ning nõustab neid. Eripedagoog, tase 8 hindab õppija õpioskuste ja arengu taset, kavandab õppetegevust õppija erivajadustest lähtuvalt ning õpetab toetavas ja turvalises keskkonnas. Nõustab ja juhendab vanemaid, asutuse juhtkonda, kolleege ja teisi erialaspetsialiste, täiendab ennast erialaselt. Eripedagoog, tase 8 osaleb eripedagoogika ja sellega seotud valdkondade arendamises, koostab ja retsenseerib õppevara, koolitab kolleege, teisi spetsialiste, koordineerib ja juhib koostöövõrgustike tööd. Eripedagoogi kutsealal on ka kutse eripedagoog, tase 7, kes hindab õppija õpioskuste ja arengu taset, kavandab õppetegevust õppija erivajadustest lähtuvalt ning õpetab toetavas ja turvalises keskkonnas. Ta täiendab ennast erialaselt, koolitab ja juhendab kolleege, teisi erialaspetsialiste ja üliõpilasi. Eripedagoog puutub kokku emotsionaalsete ja füüsiliste ohuteguritega, tal peab olema valmisolek tegutsemiseks tavapärasest erinevates olukordades. Eripedagoogi peamised töövahendid on õppevara, kooli- ja kontoritarbed ning -tehnik, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) vahendid ja programmid ning erivahendid ja -materjalid vastavalt õppijate sihtgrupile ja õpetatavale valdkonnale. Kutsestandardis kasutatud erialaseid termineid on selgitatud kutsestandardi lisas 1.
A.2 Tasks A.2.1. Õppija erivajaduste märkamine ja hindamine A.2.2. Õpikeskkonna kohandamine A.2.3. Õppetegevuse planeerimine ja õpetamine A.2.4. Eripedagoogiline nõustamine A.2.5. Professionaalne õppimine A.2.6. Koostöö ja arendustegevus
Elective areas of work A.2.7. Juhtimine A.2.8. Juhendamine ja koolitamine A.2.9. Teadustegevus

A.3 Professional preparation

Eripedagoogil, tase 8 on erialane magistrikraad ja kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus või magistrikraad haridus- või sotsiaalteaduses ja kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus.

A.4 Most common occupational titles

Eripedagoog

A.5 Regulations governing profession

Kui eripedagoog töötab haridusasutuses, mida reguleerib põhikooli- ja gümnaasiumiseadus või koolieelse lasteasutuse seadus, siis on tema kvalifikatsiooninõueteks erialane magistrikraad (või sellele vastav kvalifikatsioon) või eripedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele.

A.6 Relevant skills for the future

Teave oskuste ja trendide kohta, mille tähtsus valdkonnas kasvab

Eripedagoog töötab ka tulevikus enamasti haridusasutustes (lasteaed, kool) ja rehabilitatsiooniasutustes, tegeledes oma traditsiooniliste tööülesannetega nagu hindamine, õpikeskkonna kujundamine, õpetamine ja nõustamine. Arvestades kiiresti muutuva keskkonna (nt kaasav hariduskorraldus, kriisid ühiskonnas) mõju laste ja noorte kujunemisele, on tulevikus üha olulisemad eripedagoogi oskused nõustada, teha koostööd ja hoolitseda enese professionaalse arengu eest. Senisest enam on vaja tähelepanu pöörata ennetustegevustele ning nõustada ametnikke, (haridus)asutuste juhte ja meeskondi ennetustegevuste kavandamisel ja õppekorralduse põhimõtete seadmisel. Tõhusamat koostööd on vaja teha meditsiini ja psühholoogia valdkonna spetsialistidega lapse/noore probleemide hindamiseks ja lahenduste leidmiseks. Jätakuvalt on oluline juhendada lapse/noorega igapäevaselt töötavaid õpetajaid tema eripärasid arvestama ja õpetamist kohandama. Eripedagoog järgib kutse-eetika põhimõtteid ja tegeleb järjepidevalt professionaalse õppimisega, et olla kursis teaduspõhiste lähenemistega, tulla muutuvates tingimustes toime oma tööülesannetega ja püsida vaimselt terve.

Part B COMPETENCY REQUIREMENTS

B.1 Structure of occupation

Eripedagoog, tase 8 kutse koosneb üldoskustest, kohustuslikest ja valitavatest oskustest. Kutse taotlemisel on vaja tõendada üldoskused B.2 ja kohustuslikud kompetentsid B.3.1-B.3.6 tõendamine. Lisaks võib tõendada ühe või mitu valitavat kompetentsi B.3.7-B.3.9.

Hariduslikud nõuded

Nõuded kutse taotlemisel

1. Erialane magistrikraad või magistrikraad haridus- või sotsiaalteaduses
2. Kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus pärast erialase magistrikraadi omandamist
3. Eesti keelest muu emakeelega taotlejatel keeleseadusest ja teistest reguleerivatest määrustest tulenevalt eesti keele oskus C1 tasemel
4. Taotletava kutse kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendus
5. Puuduvad lastekaitseaduse §-s 20 nimetatud piirangud lastega töötamisel

Nõuded kutse taastõendamisel

1. Töökogemus eripedagoogina
2. Eesti keelest muu emakeelega taotlejatel keeleseadusest ja teistest reguleerivatest määrustest tulenevalt eesti keele oskus C1 tasemel
3. Sama taseme kehtiv või mitte rohkem kui 1 aasta tagasi kehtivuse kaotanud eripedagoogi kutse
4. Taotletava kutse kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendus
5. Puuduvad lastekaitseaduse §-s 20 nimetatud piirangud lastega töötamisel

Kutse andmise korraldus on reguleeritud eripedagoogi kutsete kutse andmise korras.

B.2 General skills of Special Education Teacher, EstQF Level 8

Mõtlemissoskused

1. Analüüsisoskus - hindab kriitiliselt olemasolevat teavet, jagab teabe väiksemateks üksusteks ning näeb detailide taga tervikut. Tajub üksiktoimingute või etappide kaugemat eesmärki. Loob seoseid, teeb järeldusi.
2. Probleemidega tegelemine - tuvastab ja sõnastab tekkida võivad ning juba tekkinud probleemid. Hindab võimalusi ja strateegiaid probleemidele lahenduse leidmiseks. Pakub välja parima tegutsemisviisi nende lahendamiseks.

Enesejuhtimisoskused

3. Väärtustest lähtumine - juhindub oma töös ja kutsealases tegevuses üldtunnustatud ja tööalastest eetikanõuetest. Arvestab ka teiste kutsevaldkondade spetsialistide käitumise aluseks olevate heade tavade ja standarditega.
4. Juhistest ja nõuetest lähtumine - järgib tööd tehes asjakohaseid juhiseid, nõudeid, eeskirju, õigusakte, standardeid jmt.
5. Kohanemisoskus - tuleb probleemideta toime mitmesuguse varieeruvusega. Reageerib muutustele ja ootamatustele adekvaatselt ja asjalikult.
6. Stressijuhtimine - mõistab oma tunnete ja käitumise tagamaid, reguleerib oma mõtteid ja emotsioone kriitilistes situatsioonides.
7. Iseseisev tegutsemine - püstib iseendale ülesandeid ning lahendab need.
8. Eesmärgi saavutamine - teeb eesmärgi saavutamiseks kohaseid valikuid. Tegutseb tõhusalt ülesande täitmise või tegevuse lõpuleviimise nimel.
9. Vastutuse võtmine - seostab oma tegevust võimalike tagajärgedega ning vastutab oma kutsetegevuse eest oma tegevusulatus ja pädevuse piires.
10. Eneserefleksioonioskus - analüüsib iseenda omadusi, tundeid, võimeid ja käitumist.

Lävimisoskused

11. Suhete loomine ja hoidmine - loob, arendab ja säilitab usaldusväärseid suhteid, arvestades suheldes konteksti ja olukorraga.
12. Suhtlemisoskus - väljendab end arusaadavalt. Kohandab oma käitumist ja suhtlemisviisi, lähtudes suhtluspartneri(te)st ning olukorrast.
13. Keeleoskus - kasutab enese suuliseks või kirjalikuks väljendamiseks eesti keelt vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele. Kasutab oma valdkonnas kokkulepitut oskuskeele mõisteid ja termineid.
14. Digitaalne kirjaoskus - mõistab ja kasutab digitaalseid süsteeme, tööriistu ja rakendusi ning töötleb digitaalset teavet iseseisva kasutaja tasemel (Vt lisa 2 DigComp).

B.3 Competences

MANDATORY COMPETENCES

B.3.1 Õppija erivajaduste märkamine ja hindamine

EstQF Level 8

Tegevusnäitajad

1. Märkab õppeprotsessis eristuvat õppijat, võttes arvesse eakohast arengut; kogub andmeid õppija ja tema varasema arenguloo ja tausta kohta; valib hindamist vajavad valdkonnad, uurimiseks sobivad meetodid ja materjalid, täiendab olemasolevaid või koostab uusi hindamismaterjale; viib hindamise läbi, üldistab tulemused ning kirjeldab psüühiliste protsesside, kõne, käitumise, ainealaste teadmiste, õpioskuste jm seisundit; teeb järeldused.
2. Koostab ja täidab õppija individuaalset arengut kajastavat dokumentatsiooni, sh lähtuvalt hindamistulemustest sõnastab soovitusel õpikeskkonna, edasise eripedagoogilise abi sisu ja vormi osas, arvestades õpet reguleerivate õigusaktide nõudeid; määratleb täiendavate uuringute tegemise vajaduse.

B.3.2 Õpikeskkonna kohandamine

EstQF Level 8

Tegevusnäitajad

1. Hindab füüsiliste tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab ruumilist keskkonda ja vahendeid; juhendab kolleege, õppijat ning vanemaid abivahendite valikul ja kasutamisel; on eksperdiks kompleksset lähenemist vajavate juhtumite korral.
2. Hindab vaimsete tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab õppetevuse raskusastet ja/või õppekoormust õppijale eduelamuse tagamiseks; juhendab kolleege, vanemaid ja õppijat jõukohase õppega seoses; on eksperdiks kompleksset lähenemist vajavate juhtumite korral.
3. Hindab sotsiaalsete tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab õpperühma suurust ja koosseisu, kehtestab grupi käitumisreeglid ja toetab õppijate kaasvastutust positiivse õpikeskkonna arendamisel; juhendab

kolleege ja vanemaid õppijate sotsiaalse heaoluga seoses; on eksperdiks kompleksset lähenemist vajavate juhtumite korral.

B.3.3 Õppetegevuse planeerimine ja õpetamine	EstQF Level 8
---	----------------------

Tegevusnäitajad

1. Kavandab hindamistulemustest lähtudes ja õppija arengupotentsiaali arvestades edasise arendus-, õppe- ja kasvatustegevuse; kaasab õpieesmärkide seadmisel õppijat ja/või vanemat ning vajadusel erialaspetsialiste; sõnastab oodatavad õpitulemused; toetab kolleege õppijast lähtuvate õpieesmärkide seadmisel.
2. Orienteerub õppevaras; valib ja kohandab olemasolevaid ja/või koostab õppematerjale, arvestades ainekavade sisu, õppija eripära ja intellektuaalse omandi kaitse seadust; juhendab kolleege õppevara valimisel, kohandamisel ja koostamisel.
3. Viib läbi õppe- ja arendustegevusi; kasutab sobivaid eripedagoogilisi võtteid, arvestades õppija eripära; seostab õpetuse igapäevaeluga ja väärtuskasvatusega; juhendab kolleege erimetoodika rakendamisel; annab vanematele soovitusi õppimise toetamiseks.

B.3.4 Eripedagoogiline nõustamine	EstQF Level 8
--	----------------------

Tegevusnäitajad

1. Nõustab ja juhendab õppijat ja tema vanemaid õpikeskkonna kohandamise, õppimise ja arendamisega seoses, lähtudes õppija arengutasemest ja -potentsiaalidest; selgitab vanematele teiste erialade spetsialistide hinnanguid ja juhendab soovitude elluviimisel; suunab pereliikmed ja/või õppija vajadusel teise eriala spetsialisti juurde nõustamisele.
2. Juhendab ja toetab kolleege/teiste erialade spetsialiste õppija erivajaduste märkamisel, õppija arengutaseme ja probleemide väljaselgitamisel ning õppetegevuse kohandamisel õppija erivajadusi arvestavaks; osaleb õppijate arengut käsitlevate meeskondade töös; soovib õpetajatele eripedagoogilisi juhendmaterjale, lähtudes konkreetse õppija eripärast; toetab ja juhendab alustavaid eripedagooge, on kolleegidele mentoriks; juhendab kolleege õppija ja vanemate nõustamisel.
3. Nõustab juhtkonda ja haridusametnikke õppeprotsessis eristuvate õppijate õppe korraldamisel, õppekeskkonna kohandamisel ja õppijate arengut toetavate meetmete süsteemi loomisel; nõustab juhtkonda kolleegidele koolitusteemade, koolituste ja koolitajate valimisel õppeprotsessis eristuva õppija toetamiseks.

B.3.5 Professionaalne õppimine	EstQF Level 8
---------------------------------------	----------------------

Tegevusnäitajad

1. Kogub tagasisidet oma erialase tegevuse ja selle tulemuste kohta, analüüsib saadud andmeid (sh protsessi) ning vajadusel teeb muudatusi oma töös; määratleb oma koolitusvajaduse lähtudes eneseanalüüsi tulemustest, õppijate eripärast ja organisatsiooni ja/või riiklikest arengusuundadest; juhendab kolleege eripedagoogilise töö analüüsimisel ja professionaalse arengu vajaduste määratlemisel.
2. Hoiab end kursis uuendustega eripedagoogika valdkonnas; täiendab oma teadmisi ja oskusi, lähtudes kutse kompetentsusnõuetest ja eneseanalüüsist, ning rakendab neid erialases töös; jagab teadmisi kolleegidega.

B.3.6 Koostöö ja arendustegevus	EstQF Level 8
--	----------------------

Tegevusnäitajad

1. Osaleb organisatsioonis õppe korraldamise, arengukava, õppekava ja/või nendega seotud dokumentide koostamisel õppijate arengu toetamiseks; osaleb eripedagoogikaga ja valdkonnaga seotud dokumentide koostamisel piirkondlikul/riiklikul tasandil.
2. Koostab ja/või retsenseerib eripedagoogilisi juhendmaterjale ja õppevara; kirjutab ja avaldab erialaseid arvamuskäsitlusi.
3. Teeb koostööd kolleegide ja teiste erialaspetsialistidega õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel, õpetamisel ja analüüsimisel; kaasab vajadusel organisatsiooniväliseid erialaspetsialiste lähtudes õppija eripärast.
4. Tutvustab eripedagoogi tööd erinevatele sihtrühmadele.

OPTIONAL COMPETENCES

Lisaks võib tõendada ühte või mõlemat valitavat kompetentsi B.3.7-B.3.9.

B.3.7 Juhtimine	EstQF Level 7
------------------------	----------------------

Tegevusnäitajad

1. Korraldab organisatsioonisisest erialaga seotud meeskonnatööd ning koordineerib organisatsioonivälisest võrgustikutöös osalemist. 2. Korraldab ja koordineerib erialaga seotud üritusi ja/või projekte organisatsiooni tasandil.	
B.3.8 Juhendamine ja koolitamine	EstQF Level 7
Tegevusnäitajad 1. Toetab alustavat kolleegi (sh praktikanti), suunab teda oma töö korraldamisel ja analüüsimisel. 2. Seab erialasele koolitusele sihtrühmast lähtuva eesmärgi; sõnastab õpiväljundid ja kavandab koolituse; valmistab ette õppematerjalid ja viib koolituse läbi; analüüsib koolitusele saadud tagasisidet.	
B.3.9 Teadustegevus	EstQF Level 8
Tegevusnäitajad 1. Viib läbi erialaseid alus- või rakendusuuringuid või osaleb uuringu meeskonnas 2. Avaldab ja/või tutvustab teadusuuringu tulemusi erialaringkondades (nt konverentsil) või koostab/toimetab erialast teadusväljaannet 3. Juhendab erialaseid teadustöid (sh bakalaureuse- ja magistritöid) või annab neile eksperthinnanguid, retsenseerib või osaleb kaitsmiskomisjoni töös.	

Part C

GENERAL INFORMATION AND ANNEXES

C.1 Information concerning compilation and certification of occupational qualification standard and reference to classification of occupations	
1. ID of occupational qualification standard in register of occupational qualifications	21-25102023-5.8/4k
2. Occupational qualification standard compiled by:	Kristin Binsol, HARNO eripedagoogika peaspetsialist (eksamite erisused/arendusosakond teadmuskeskus), Haapsalu Viigi Kool Lea Pilme, Rakvere Põhikool Liina Ömblus, Pärnu Kuninga Tänav Põhikool Marge Süld, Tallinna Tondi Kool Pille Häidkind, Tartu Ülikool Sirli Väinsaar, Tallinna Tondi Kool Tiiu Tammemäe, Tallinna Ülikool Triin Kivirähk-Koor, Tartu Katoliku Hariduskeskus; Tartu Ülikool
3. Occupational qualification standard approved by:	Education
4. No. of decision of Sectoral Council	34
5. Date of decision of Sectoral Council	25.10.2023
6. Occupational qualification standard valid until	31.12.2028
7. Occupational qualification standard version no.	4
8. Reference to International Standard Classification of Occupations (ISCO 08)	2352 Special Needs Teachers
9. Reference to European Qualifications Framework (EQF)	8
C.2 Occupational title in foreign language	
English:	Special Education Teacher, EstQF Level 8
C.3 Annexes	
Lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid	

Lisa 2 [Scale of self-assessment in digital competence](#)